

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra informačních technologií

Teze bakalářská práce

Digitalizace 2D předloh muzejního sbírkového fondu

Jonáš Wenzl

© 2016 ČZU v Praze

Souhrn:

Práce se zabývá analýzou digitalizace dvourozměrných předloh a stanovením pracovního postupu, který je aplikován na sbírku Krkonošského muzea ve Vrchlabí. První část je zaměřena na uvedení do problematiky a jsou vysvětlena základní teoretická východiska. Druhá část práce obsahuje analýzu digitalizačního projektu Krkonošského muzea, sestavení pracovního postupu od kontroly předlohy až po uložení na datové úložiště. Závěrem je zhodnocen a diskutován digitalizační projekt Krkonošského muzea s praktickými zkušenostmi s digitalizací dvourozměrných předloh, možnosti využití digitalizovaného sbírkového fondu a návrhy na další implementaci. Použité řešení poskytuje bezpečný způsob vytváření digitálních kopií předmětů kulturní a historické hodnoty, archivace a využití dat v budoucnu. Získané poznatky mohou být přínosem pro další digitalizační projekty.

Klíčová slova:

Digitalizace, skenování, skenery, sbírkový fond, muzejnictví, 2D předlohy, archivace, datové formáty, metadata

Cíl a metodika:

Cílem práce je analyzovat problematiku digitalizace 2D předloh muzejního sbírkového fondu s praktickou aplikací na sbírku Krkonošského muzea ve Vrchlabí. Mezi dílčí cíle patří seznámení s metodikou skenování 2D předloh, s technickým a programovým vybavením digitalizačního pracoviště včetně zhodnocení používaných datových formátů a způsobů archivace. Následně je vytvořen pracovní postup a aplikován na sbírkovém fondu Krkonošského muzea ve Vrchlabí, zhodnoceny získané poznatky včetně využití digitalizovaného fondu a vyvozeny praktické závěry.

V úvodu jsou shrnuty důvody, možnosti, rizika a postupy digitalizace plošných předloh. Dále je uvedeno základní vybavení digitalizačního pracoviště, používaný software, hardware, datové formáty, správa barev a metadata. Práce je spojena s aktivním zapojením do digitalizace v Krkonošském muzeu v rámci digitalizace muzejního sbírkového fondu.

Závěrem jsou zhodnoceny možnosti využití digitalizovaného fondu a příklady z tuzemských i zahraničních muzeí.

Úvod:

V dnešní společnosti pronikají informační technologie do našeho každodenního života. Setkáváme se s nimi v různých oblastech lidské činnosti. Výjimkou nejsou ani paměťové instituce – knihovny, archivy a muzea, které uchovávají a zejména rozvíjejí naši vzdělanost a kulturu. Předměty v muzejních sbírkách mají pro nás především historickou a kulturní hodnotu. V posledních letech jsou ve velké míře zpřístupňovány odborné i laické veřejnosti v digitální podobě. Důležité je tyto předměty nejen chránit pro současnou a budoucí generaci, ale zároveň je i vhodným způsobem prezentovat. Aby bylo možné plnit tyto funkce v moderní informační společnosti a využít potenciál digitalizovaných sbírek, je nezbytné převedení sbírkových předmětů do elektronické podoby. Současně s rychlým vývojem technologií vzniklo specializované technické a programové vybavení pro účely digitalizace.

Podporou v metodické oblasti problematiky digitalizace v muzejnictví se zabývá Centrum pro informační technologie v muzejnictví (CITEM), které vzniklo rozhodnutím Ministerstva kultury v roce 2005. Digitalizace sbírek je aktuální téma, diskutované na odborných konferencích a seminářích. Spolupráce a sdílení vědomostí mezi paměťovými institucemi k tématu digitalizace je nezbytné, aby mohly být aplikovány vhodné metodické postupy a tím bylo zamezeno poškození sbírkových předmětů v průběhu digitalizačního procesu a byla maximalizována využitelnost digitální sbírky.

Do procesu digitalizace se zapojilo regionálně významné Krkonošské muzeum ve Vrchlabí, kde proběhly doposud dvě vlny digitalizace sbírkových předmětů. Přesto se nepodařilo zatím zdigitalizovat celou sbírku muzea. Pracovní postup použitý v bakalářské práci, doplněný o praktické zkušenosti, může být užitečný pro jiná muzea.

Závěr:

Z analýzy vyplývá, že Krkonošské muzeum disponuje vhodným hardwarovým a softwarovým vybavením, používá bezpečný způsob archivace, vhodné standardy formátů a metadat. Pomocí sestaveného pracovního postupu bylo zdigitalizováno celkem 12 514 inventárních čísel dvourozměrných objektů (negativy, diapozitivy, grafické listy, fotografie apod.) z celkového množství 20 821 inventárních čísel, tzn. 60,10 % inventárních čísel dvourozměrných sbírkových předmětů.

Zásadními přínosy digitalizačního projektu Krkonošského muzea jsou – zrychlení badatelských požadavků, efektivnější nástroj pro práci zaměstnanců muzea, ochrana sbírkových předmětů, nástroj pro restaurátorské účely, zpřístupnění sbírek veřejnosti, vydání knih, kalendářů, letáků a propagačních materiálů, aktualizace informačních kiosků, zdroj materiálů muzejního pedagoga při vytváření programů pro veřejnost, využití digitálních kopií při tvorbě výstav a snadnější identifikace předmětů. Detailní popis je možné nalézt v bakalářské práci na straně 46 – 47 v kapitole 5.1.4 – Přínosy a rizika digitalizace 2D předloh Krkonošského muzea.

Při realizaci byly odhaleny i potenciální problémy. Především se jedná o chybějící interní směrnici pro dodržování pracovního postupu. Nedodržení shodného pracovního postupu může vést k rozdílným výsledkům v rámci procesu digitalizace. Lze doporučit stanovení směrnice pro digitalizační postup při snímání předmětů a práci s výslednými daty, která by vycházela z materiálů CITEM nebo této práce a dbát na její dodržování. Nezbytné je zaškolení každého pracovníka, který provádí snímání. Dalším problematickým bodem je finanční a personální zajištění pro dlouhodobé udržení digitalizačního procesu sbírkového fondu Krkonošského muzea.

Sbírkové předměty v digitální podobě mohou být zakomponovány do nových expozic Krkonošského muzea v plánované rekonstrukci v roce 2017, například ve formě zpřístupnění dodatečného obsahu výstav prostřednictvím mobilních aplikací. Potenciál využití sbírek v digitální podobě je vysoký. Se současným hardwarovým a softwarovým vybavením v kombinaci s vhodně zvoleným pracovním postupem lze dosáhnout velmi kvalitních výsledků, které najdou využití v informačních kioscích, audio-video průvodcích, virtuálních výstavách, aplikacích pro mobilní telefony, edukačních programech, propagaci, ale především k fyzické ochraně a uchování předmětů kulturní a historické hodnoty.

Použitá literatura:

- [1] CIGÁNEK, David. *Digitální dokumentace objektů kulturní, historické a vědecké hodnoty* [online]. Brno: Moravské zemské muzeum, 2005 [cit. 2016-07-05]. Dostupné z: <http://www.citem.cz/wpress/wp-content/plugins/downloads-manager/upload/digitalizace.pdf>
- [2] *Metodický pokyn Ministerstva kultury pro žadatele o dotaci z programu ISO/B*. In: . Ministerstvo kultury, b.r., ročník 2014. Dostupné také z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/metodicky-pokyn-k-digitalizaci_1-2972.doc
- [3] *Metodické centrum pro informační technologie v muzejnictví* [online]. b.r. [cit. 2016-08-29]. Dostupné z: <http://www.citem.cz>
- [4] DVOŘÁK, Tomáš, Karel KOUCKÝ, Jaroslav ŠULC, Jiří VICHTA a Milan VOJÁČEK. *Metodika pro vytváření bezpečnostních kopií archiválií v digitální podobě*. 1. Praha: Národní archiv, Státní oblastní archiv v Praze, 2015, 89 s.
- [5] JAN HUBIČKA, . *Digitalizace historických fotografických materiálů* [online]. In: . 2007–2009. b.r., 2010, s. 7 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://sechtl-vosecek.ucw.cz/digitalizace2.html>
- [6] HÁJKOVÁ, Zuzana, Petr MAŠEK a Pavel HÁJEK. *Metodika tvorby rozšířeného bibliografického popisu starých tisků se zaměřením na tisky 16. století v zámeckých knihovnách České republiky* [online]. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2014, 93 s. [cit. 2016-11-28]. ISBN 978-80-7480-003-0. Dostupné z: <https://www.npu.cz/publikace/metodika-tvorby-rozsireneho.pdf>
- [7] MILLER, Steven *Metadata for digital collections: a how-to-do-it manual*. London: Facet, 2011. ISBN 9781856047715.
- [8] BURIÁNKOVÁ, Magdalena. *Specifika digitalizace v muzeích dvourozměrné předlohy* [online]. In: . Praha, 2010 [cit. 2016-07-06].
- [9] MIKEŠOVÁ, Veronika. *Standards v prezentaci digitalizovaných sbírek. Muzeum: Muzejní a vlastivědná práce*. 2012, 2012(2), 59-60.
- [10] CVIKL, Zdeněk. *Koncepce dokumentace a evidence movitého kulturního dědictví v digitální podobě* [online]. In: . Rožnově pod Radhoštěm, 2013, s. 16 [cit. 2016-08-16].